

ПУ-ДУ

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ

12. 10. 47. - № 32

Ціна 3 н.м.

ПУ-ГУ

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ТИЖНЕКИЙ ЖУРНАЛ

12. жовтня 1947 р.

№ 32

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ:

ВОНИ ЙДУТЬ! — О. Сурмач	Стор. 3
АЙЗЕНГОВЕР — (Н. В.)	4
КОМУНІЗМ НА ПІВДНІ ЕВРОПИ —	
Г. Тревор-Рогер	5
МАЙБУТНЯ ІМПЕРІЯ СТАЛІНА —	
(За «Ньюзік»)	6
НОВИЙ ҚОМИТЕРН	6
НАЛІТ НА ЛОНДОН	7
ЖІНКИ ПРОТИ МОДИ	8—9
МОДИ ПАРИЖУ	10
МОГИЛЬНИКИ (новеля) — О. Сурмач	11
«ОРГІЯ НА СЦЕНІ — В. Ч.	13
МІГUEL СЕРВАНТЕС — В. Барка	14
УСМІШКИ	15

На обкладинці: Гордість і радість світяться на обличчі виноградарки.

«ПУ-ГУ» виходить щотижня. Ціна окремого числа 3 н. м. Передплата — 12 н. м. місячно, на 3 м-ці — 36 н. м. — Передплату приймає видавництво «ПУ-ГУ» та усі поштові уряди і всі листоноші американської та британської зон.

Видавець і головний редактор —
ВОЛ. ЧАРНЕЦЬКИЙ.

*
Адреса редакції та видавництва: Augsburg,
Bismarckstraße 13 II. Verlag «PU-HU» Telefon 8885.
Редактор приймає лише в середу і
п'ятницю від 9 до 11

*
Authorized by HEADQUARTERS EUROPEAN
COMMAND Civil Affairs Division.
Klischee: Behnsen & Co., Augsburg.
Druck: H. Mühlberger, Augsburg. — 10. 47.

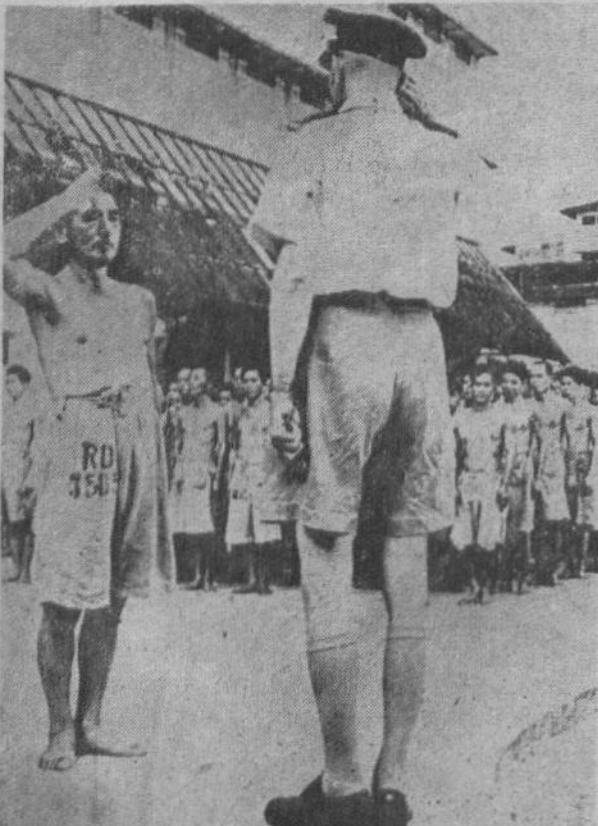

Вгорі: Представники преси, що супроводили през. Трумана на конференцію в Ріо, заснували на кораблі, яким йшли «Спортивний клуб Трумана». Президент сам керує ранковими вправами клубу.

Ліворуч: «Шлях жаху» — шлях біля Нью-Делі (Індія), засіянний трупами й жалюгідним майном мешканців, що втікали з місця індусько-мусульманської різни.

Внизу ліворуч: Японський генерал Рен'я робить щоденний звіт про стан японських військовополонених англійському командантству табору в Сінгапурі.

Внизу: I на кораблі «Міссурі», що ним през. Труман плив до Ріо, традиційний «Нептун» з тризубом охрестив тих, що вперше перепливають екватор.

Тут лежить золото США. На фото: вхід до державного сейфу США в Форті Нокс.

Вони йдуть!..

Те, що я записую, ллеться з найглибших глибин сердець, в великих сучасників, що творять сьогодні дивовижну легенду...

ВОНИ ЙДУТЬ!.. На землі народжуються і гаснуть дні і люди. На землі розцвітають і в'януть заграви. На землі спалахкують легенди. Світ їх чує, бачить і знає. Але світ не чує, не бачить, не знає величної з величних легенд, що творить її Українська Повстанська Армія.

Світ в ім'я свого спокою відвернувся від залізних творців цієї дивовижної легенди. Світ в ім'я свого спокою склався в своїй длоні і не хоче її знати. Та хай світ відвертатиметься — ховається, а знати її буде! Він буде її знати, бо **ВОНИ ЙДУТЬ** під стягами, на яких горять вогненні літери: «Смерть виборемо собі життя!»

Вони пробиваються в чотирикутниках ворожих армій, перетинають держави й кордони, і ніхто їх не може спинити. І не спинить...

Вони тверді, як сама твердість. Пружисті, як сама пружавість. Живучі, як сама живу-

чість. Вони незламні, бо їх живить духом і силою земля...

ВОНИ ЙДУТЬ!.. Ідуть у саму мету, як ішли вчора й позавчора. Світ їх не знав і не знає, а наші люди в мушлях, репетували й репетують, — хто вони, кому належать і з чим символом творять цю легенду?

«Гей, діти! — кричали люди в мушлях позавчора, коли **ВОНИ** стрімглав кинулися на вулицях Львова на північного наїзника. — Ви наробите нам лиха!» Та на це їм відповіла стара мати, стоячи над сином, розтерзаним диким звіром: «Він своєю смертю наблизив нас до життя...»

«Гей, діти! — кричали люди в мушлях учора, коли **ВОНИ** кинулися проти наступу західнього наїзника; що врізався в нашу землю з пожадливістю свого східнього побратима. — Ви наробите нам лиха!». Та на це їм відповіли, вмираючи під мурами, за кладники: «Хай живе УПА!»

«Гей, діти! — кричали люди в мушлях, коли **ВОНИ** кинулися на одного ворога й другого. — Ви наробите нам лиха!» Та на

це їм відповіли тисячі, що своєю відвагою сколихнули ліси: «Ми лишаємося тут, — сказали ці »діти«. — Лишаємося тут, бо джерело нашої сили в нашій землі, у нашему народі!»

Вони лишилися в чотирикутниках ворожих армій, бо воля здобувається в боротьбі, а люди в мушлях, сковані у тіні тиші, з чорної заздрості, що легендарні вої не йдуть у боях з їхніми іменами, репетували: «Їх нема! Це ворожі посланці! Це діти стихії, що рятують у лісах свою душу!»

І голос у світ про них не йшов, у заблуканий світ, що, мов подорожній, склався під деревом від зливи. Тепер вони, розтинаючи кордони її армій, ідуть до нас, ідуть у світ, щоб сказати світові і людям у мушлях, хто вони, кому належать, і хто є символом у їхній легендарній боротьбі...

ВОНИ ЙДУТЬ!.. постріляні, порубані, ці легендарні бандерівці, з чотирикутників смерті, як ішли крізь них легендарні петлюрівці, бо революцію творять живі, перебравши смолоскипи волі в мертвих...

О. Сурмач.

Айзенгауер - кандидат на президента США

Ген. Айзенгауер, ветеран ч. I американської армії, залишив свою посаду начальника генерального штабу, щоб перейняти керівництво Колюмбійським університетом. Цього переходу генерала до цивільного життя тільки й чекали його прихильники, щоб розпочати сильну пропаганду за його кандидатуру до наступних президентських виборів 1948 року. Його кандидатуру виставлятиме республіканська партія, що здобула перемогу на останніх виборах до конгресу. Але ця перемога не була цілковита, бо в особі президента Трумена найвищу державну владу зберегла за собою демократична партія. Республіканці загалом вважають за консервативніших, ніж демократи.

Нижче вміщена стаття подає відомості про особу Айзенгауера, про ставлення до нього американського суспільства та про те, як він сам дивиться на можливість бути вибраним на пост президента США.

Коли в жовтні 1943 року від танкового корпусу американського легіону вперше виставили кандидатуру генерала Двайта Д. Айзенгауера до виборів на президента США, він з цього приводу сердито писав теперішньому радникові президента Трумена: «Чому не може звичайний солдат без перешкод виконувати свої накази? Я рішуче заперечую слово кандидат! Я ним не був і не буду».

Після того Айзенгауер публічно й приватно завжди відповідав «ні» на всі натяки щодо посади президента. Коли хто-небудь припускав, що його можуть обрати проти його волі, голова штабу армії заперечував таку можливість. Генерал зазначав, що крім Вашингтона ніхто не став президентом США всупереч своєму бажанню.

Історично генерал Айзенгауер був правий. Кандидати на президента за традицією заперечують до останньої частки секунди те, що вони кандидати. Але це лише звичай; його ніхто не приймає серйозно. Навіть самі кандидати на президента. В 1884 році, коли республіканська партія спробувала висунути на президента генерала Вілльяма Шермана, що не хотів цього, він припинив цю спробу однією енергійною фразою: «Я не погоджуєсь, коли мою кандидатуру висунуть, і служитиму, коли мене оберуть». Після того кожне «змушування» було театральним. Навіть заяву Кальвіна Куліджа «Я не хочу виставляти свою кандидатуру» всі зрозуміли як велике бажання бути обраним.

Мимовільно

Іноді Айзенгауер бував таким же категоричним, як і Шерман. У червні 1945 року він заявив: «Ви можете передати в найсильніших виразах, якими тільки володієте, що я не маю жодних політичних амбіцій: У вислові своєї думки я хотів би піти ще далі від Шермана».

Але минулого тижня більшість політиків не враховували протести генерала серйозніше, ніж протести Куліджа. Айк Айзенгауер всупереч самому собі став кандидатом на президента. Генерала, що завжди чинив опір чужому тиску, чи то з боку Франкліна Рузвелта, Вінстона Черчілла чи Андрія Вишнівського, втягнула в президентське змагання статистика. Голосування, що провів інститут громадської думки Геллапа, дозвело, що 35% американського народу бажають бачити Айзенгауера президентом.

Це бавить його й докучає одночасно, але здається, змушує його каятись за попередні заяви. Тепер він каже: «Було б нахабством сказати, що я не хотів би бути президентом Сполучених Штатів. Але ніхто мене про це не питав». Все ж Айзенгауер і далі твердить, що не зробить жодного руху, щоб стати президентом, а тому ні при яких обставинах не зможе бути висунутим на кандидата.

Але останні події показали, що оцінка становища, як подав Айзенгауер, надто скромна. У відповіді на лист кореспондента журналу «Ньюзвік» Реймона Молі республіканський кандидат на президента 1936 року п. Ліндев, якого вважають за одного з

найбільших провидців серед американських політиків, заявив: «Коли генерал не зробить недвозначної заяви, він буде фактором на філадельфійському з'їзді, як проголошений кандидат».

Професійні політики — демократи й республіканці, враховують цей новий важливий фактор. Минулої осени, коли сила президента Трумена, відображенна інститутами громадської думки, впала до 32%, республіканці вважали, що вони виграють вибори з будь-яким кандидатом. Тепер, коли Трумена підтримують 54% громадян США, дехто з республіканців змінив свою думку. Вони побоюються, що не зможуть побити Трумена на президентських виборах своїми головними кандидатами: сенатором Робертом Тафтлом і губернатором Томасом Дьюї. Їх інтерес до кандидатури генерала Айзенгауера — також республіканця, збільшується.

Герой війни

Як кандидата Айка Айзенгауера, безумовно, тяжко побити. Демократичні проводи, що твердять, ніби президент Трумен може легко перемогти Дьюї та Тафтлом, з сумом відзначають це. Насамперед — він герой. І хоч американці завжди інстинктивно чинили опір проти впливу військових на політику, все ж вони у певних випадках переборювали цей передсуд і вибирали на президентів генералів. І справді, кожна війна, за винятком першої світової війни, приводила до цього. Війна за незалежність поставила на президента Джорджа Вашингтона; війна 1812 року Ендрю Джексона і Вілляма Гаррісона, мексиканська війна 1846 року — Захарію Тейлора, громадянська війна — Улісса Гранта і еспансько-американська війна — Теодора Рузвелта. Ніхто не

має сумніву що Айзенгауер може стати чудовим керівником політичної кампанії. Він випромінює певну чарівність, легко сходиться з людьми й володіє дотепністю й гумором. Він любить розповідати й оповідає винятково добре. За війни кореспонденти при його головній квартири казали, що він оповідає краще, ніж більшість із них уміє писати.

Це правда, що Айзенгауер не має досвіду в цивільному житті, але так само показово, що його військовий досвід дає йому можливість розв'язувати багато найважчих президентських проблем. Як найвищий командувач альянтських інвазійних сил, генерал успішно виконав завдання, що було, мабуть, найбільшою адміністративною працею в історії. Він зорганізував найбільшу експедиційну армію, з будь-коли відомих людству; перекинув війська через канал; на це навіть Наполеон не зважився. Так само він сплянував і виконав велику переможну суходільну кампанію.

Дипломат зброй

В дипломатії генерал має більше досвіду, ніж будь-хто з сучасних американців, з можливим винятком самого Трумена, міністра закордонних справ Джорджа Маршалла та колишніх міністрів Джемса Бернса та Корделла Гелла. Керування арміями двадцяти різноманітних націй було так само дипломатичною проблемою, як і проблемою військової стратегії та організації. Десант у північній Африці заплатував його у французькій політику з генералом Шарлем де Голлем, Жаном Дарляном і генералом Анрі Жіро; кожний із них поборював іншого, кожний крок після північної Африки підіймав подібну дипломатичну завірюху. Отже Айзенгауерові вдалося зберегти координацію альянтських армій у спільній боротьбі та згоду між усіма європейськими проводирами, включаючи й Сталіна.

З політичного погляду Айзенгауера ніяк не можна назвати новаком. Він ніколи не домагався жодної громадсько-політичної посади, але до керування армією США, як до всякого урядування, домішувалася політика, і ніхто не міг стати начальником генерального штабу, не виявивши справжнього політичного розуму та військових здібностей.

Він народився в Денісоні (Техас) 14 жовтня 1890, як третій із шістьох хлопців. Під час навчання в середній школі працював на фабриці пляшок. Бувши у вищих класах, працював нічним сторожем разом із своїм братом, а за літніх вакацій працював на фабриці.

Його родина була занадто бідна, щоб послати його до університету; тому один із друзів порадив йому йти до військової школи. Він закінчив Вест-Пойнтську військову школу в 1915 році і був надісланий до маленького гарнізону в Техасі. Там одружився. Його перший син помер від шкарлатини, другий тепер капітаном в армії. В першій світовій війні Айзенгауер не брав участі й дуже повільно просувався на службі за мирного часу. В дні Перл Гарбору мав він уже 51 рік і все ще був полковником. Але начальники дуже уважно вивчали його.

У червні 1942 р. ген. Маршалл, тодішній начальник генерального штабу, покликав його до себе. Виходячи, Айзенгауер ухопив за гудзика свого друга: »Ну, брате, уяві собі, що вони зі мною зробили! Вони шлють мене за море командувати всією каруселею!«

З цього часу він став тією віссю, що на ній оберталися колеса машини альянської військової перемоги. Перемоги йшли одна за одною і його щораз частіше згадували в розмовах як можливого президента.

»Хочемо Айка!«

Останнього тижня шепіт став справжнім гамором. Найбільші газетні синдикати присвятили свої передові статті Айзенгауеру. Ним зацікавилися радіо-коментатори.

Не останньою з переваг Айзенгауера була та, що він користується підтримкою з боку демократів так само, як і з боку інших американців, і, мабуть, зможе розколоти прихильників Трумена.

Більшість виборців — 58% за дослідами Гелдара, не знали, чи Айк республіканець чи демократ. З решти 22% вважали, що він республіканець, і 20%, що він демократ. Досить дивно, що Айзенгауер має найбільшу підтримку в середовищі, де республіканці звичайно бувають найслабшими — серед робітників і робітниць.

Але деякі політики побоюються; щоб з Айзенгауера не зробився другий Вілкі, що намагатиметься використати керівництво партії для своєї власної політики. І цей страх пояснюється тим, що більшість із них має лише неясні яви про думки Айзенгауера щодо внутрішніх і зовнішніх проблем.

Поміркований консерватор

Щоб це з'ясувати, багато з них розмовляли з друзями генерала, членами його родини, та досліджували всяку інформацію, яку можна було дістати. Улюбленій брат генерала Мілтон, директор Канзаського університету, характеризує його, як прихильника середньої лінії: »Він справжній ліберал, але ставиться прихильно до прогресивної політики.«

Інші, хто знає генерала, заявляють, що він в основному консерватор, але часом критично ставиться й до консерваторів. Про нього кажуть, що він твердо вірить у систему вільної конкуренції й приватної ініціативи.

Він любить розповідати про відвідини російської фабрики, де він розмовляє з робітниками. »Кожний хвалився мені, що їх робочий тиждень за війни становив 48 годин. Не дивлячись на це, їх життєві умови були жалюгідні, тоді як американський робітник за 40-годинний тиждень може заробити на свій власний будинок, авто та шафу-охолодник.«

В зовнішній політиці Айзенгауер говорив про дружню співпрацю з Росією, але часом його позиція збігалася з доктриною Трумена та пляном Маршалла.

»Ми інстинктивно довіряємо націям, де влада перебуває в руках народу, — заявляє Айзенгауер, — бо ми віримо, що народ не хоче воєн... Ми бажаємо, щоб у кожній країні влада належала народові... З цих причин ми проти диктатур, навіть цілком лишаючи обіч моральний бік справи.«

Як і можна було сподіватись, внутрішня проблема, що про неї Айк Айзенгауер найбільше висловлювався, — це національна оборона. Хоч він не мілітарист у традиційному розумінні слова, він пристрасно вірить у значення підготовки і був в авангарді кампанії за загальнє військове навчання. Треба додати, що він часто боронив громадські свободи проти расової, релігійної й класової ненависті, проти комунізму й інших культів ненависті.

Крім цього, політики дуже мало знають про ставлення Айзенгауера до політичних, соціальних і економічних питань. Багато вважають, що це походить від його переконання, ніби професійні солдати не мають права втручатися до політичних сфер. Тепер вони чекають на його звільнення з армії й переході до керівництва колумбійським університетом, щоб дізнатися більше про те, яким президентом США може він стати.

(Н. В.)

Гар Тревор-Рогер

Комунізм на південі Европи

Зростання російської потужності спричинилося до посилення в континентальній Європі комуністичної партії. Комуністи опанували східну Європу; в Західній Європі вона всюди — найсильніша з партій. В чому сила партії — в її організації чи в її політиці? Заналізувавши її позиції в Італії, можна відповісти на це питання.

ЛЮДИ ОСТРІВНИХ В'язниць

Італійська комуністична партія розпочала свою післявоєнну кар'єру з репутацією добрих антифашистських вислуг. Комуністи зберегли свої ідеали й загартували свої серця й переконання у в'язницях на островах. Там ще збереглися камери, звідки вийшло багато сучасних проводирів; там були написані «Листи з в'язниці» Антоніо Грамсі, що стали евангелем партії. Таким чином, коли влада Муссоліні захиталася, комуністи підготували добре організоване повстанське ядро, готове керувати значно ширшим рухом.

Під керівництвом Пальміро Толіятті, їхнього генерального секретаря, що повернувся з Росії через Альжір в 1943 році, вони розбудували цілу машину з великою внутрішньою злотованістю та ефективністю. Толіятті — дуже здібна людина, можливо, найдібніший комуніст західної Європи. В Росії він наслідував Дімітрова, як секретаря комінтерну. Дімітров, повернувшись до Болгарії, став її прем'єр-міністром. Толіятті намагається стати прем'єром Італії.

ГРА З «МЕДЗАДРІ»

Тепер комуністична партія має вже 2,300,000 членів; її газета «Уніта» має денний наклад пів мільйона примірників. Усюди комуністична партія «вийшла в маси», до людей. У віддалених селах священик утратив свою монополію, і партійні осередки, партійні гасла й символи кричать до селян голосніше і впливають на вибори.

Шоб контролювати Італію, комуністична партія захопила дві основні групи: профспілки й селянство. Успішне «заселення й освоєння» профспілок можна порівняти з колишнім освоєнням запільному руху, що почалося з неполітичної співпраці, а закінчилося цілковитим опануванням.

Шоб притягнути на свій бік селян, комуністи повинні були змінити свої тактичні способи. В південній Італії й Сіцилії існує голодний на землю сільський пролетаріат, що може здаватися дозрілим до комуністичної пропаганди. Але це селянство, неписьменне й забожнє, дуже важко опанувати. Найсильніший пропагандивний заклик комуністів спрямований не до цього прибітого злідніми пролетаріату, а до відносно заможних «медзадрі», тобто орендарів — споловинників Середньої Італії та долини По. Тут вони мають великий успіх.

Як це пояснити? Відповіль дуже проста. «Медзадрі» варти того, щоб їх завербувати до себе, і партія готова за це заплатити.

Вона відкинула доктрину колективізації (так само, як росіяни відкинули її в Прусії), і обіцяла «медзадрі» збільшений відсоток участі в прибутках господарств, ніж вони діставали від землевласників. Це може бути нерентабельною й неощадною політикою, але обіцяла це — дуже дешево. Обіцянка забезпечила голоси «медзадрі» комуністам.

ТОЛІЯТТИ ЗАПЕВНЯЄ ...

Засновуючи свою силу на профспілках та селянстві, комуністична партія розпочала

боротьбу проти своїх супротивників. Найнебезпечнішими були соціалісти, що могли спокусити промислових робітників, та християнські демократи, що були суперниками в змаганні за селянство та дрібну буржуазію.

Соціалісти тепер зломлені. Техніка цієї боротьби була така сама, як у східній Німеччині. Партия розкололася, і ліве крило під керівництвом Ненні голосує разом з комуністами, залишивши правих на чолі з Саррага у без силій меншості. З християнськими демократами комуністи ще досі не впорались. З квітня місяця ця партія під керівництвом де Гаспері задумала керувати з допомогою симпатій західного світу та внутрішнього успіху. А що обидві партії апелюють до тих самих класів, дуже важко уявити собі «проголошення відкритої війни» між ними... Це ясно виходить із промов Толіятті. Коли комуністи були виключені з уряду, дехто пророкував, що вони підуть на барикади. Толіятті зневажливо спростував ці чутки. Він казав, що партія не потребує кінчачи самогубством, вона досить сильна, щоб пережати. Вона з'єднає робітників і селян, відділить «демократичні» елементи середньої класи і законно діде до влади. Він навіть не нападав на християнських демократів, бо в цій партії дуже багато «демократичних» членів, що їх можна здобути для комунізму, тільки їх керівництво стало реакційним та продалося капіталістичному Заходові.

Така сама неясність існує щодо ставлення комуністів до церкви. Італіці це не педантичний, і не доктринерський народ: в їх переконаннях можуть мирно уживатися декілька незгоджених ідей без особливої віри в кожну з них. Таким чином італійський комунізм не відкрито антиклерикальний, і Толіятті старанно запевняє, що не має потреби вибирати між партією й церквою.

Отже італійські комуністи тимчасово залихи. Вони не можуть нападати на закордонну політику уряду, бо цим здемаскували б свою хвалену «незалежність». Тому вони мусять грati на очікування і сподіватися, що старанна тактика приведе їх до виграншу.

ДОЛЯ СУПЕРНИКІВ.

Якими будуть ці розпорядження? Analogia зі східною Європою може бути неповною, але показовою. Там комуністичні партії захопили владу «демократичними» обіцянками на чолі коаліцій. Потім настало катастрофа, спершу для селянських партій, потім для тих соціалістів, що відмовилися бути проковтнутими.

Невідомо, чи дійуть італійські комуністи до влади; це залежатиме великою мірою від економічних умов в Італії та від успіху чи провалу пляну Маршала, бо вони не мають за собою, як у східній Європі, російських армій. Але якщо вони дійуть до влади, вони не додержуватимуться політики, що зазначена в їх обіцянках. Те, що вони робитимуть, вони не можуть тепер показати населенню, бо це не відповідає їх обіцянкам партії, ані надіям її ідеалістів. Ті, що приєднуються до партії, спокушенні цими обіцянками, пізніше гірко розчаруються.

переклав О. І.

Новий КОМІТЕРН

«КОМУНІСТИЧНИЙ ІНТЕРНАЦІОНАЛ — ЦЕ ЄДИНА МІЖНАРОДНЯ СИЛА, ЩО МАЄ В СВОЇЙ ПРОГРАМІ ДИКТАТУРУ ПРОЛЕТАРІАТУ Й КОМУНІЗМ.»

З програми Комуністичного Інтернаціоналу, Партизат ЦК ВКП(б), 1936 р.

В кінці вересня в Варшаві засідали комуністичні делегати, серед них заступник голови французьких національних зборів Жак Дюкло, заступник югославського прем'єр-міністра та член верховної ради СССР Андрій Жданов. Вони погодилися закласти в Београді інформаційне бюро — першу інтернаціональну комуністичну організацію після скасування комінтерну в 1943 році. В цьому бюро репрезентовані комуністичні партії Югославії, Болгарії, Польщі, Франції, Чехо-Словаччини, Італії й Угорщини. Його завдання: обмін досвідом, координація діяльності комуністичної партії. Представники цього бюро призначають центральні комітети організацій країн, що входять до його складу.

Московська «Правда» опублікувала в суботу повідомлення варшавської конференції, що відбулася в суворій таємниці. В повідомленні зазначено, що нова комуністична організація сприятиме, мовляв, мобілізації всіх демократичних сил Європи проти імперіалізму. Світ поділений на два табори, і в атмосфері дальнішого загострення загальnoї кризи відбувається боротьба між імперіялістами й антиімперіялістами. План Маршалла — це лише європейська частина загальної світової експансії США. Резолюція скерована гострі випадки проти лідерів «правих соціалістів»: Рамадье й Блюма у Франції. Етлі й Бевіна в Англії, д-ра Шумахера в Німеччині, д-ра Реннера в Австрії і Сарагата в Італії. Ім приписують відповідальність за «зрадницький державний провід» на послугах американського імперіалізму. Комуністичні партії мусять узяти в свої руки захист незалежності й суверенітету своїх країн.

Політичні кола Вашингтону визнали повідомлення про комуністичну конференцію в Варшаві за доказ про наміри Москви повести тотальну боротьбу проти США. Вони визнали це «проголошенням політичної війни» Америці за наочний доказ продовження інтернаціональної комуністичної діяльності, що нею совети керували ще до війни.

Альянські спостережники в Москві вважають створення інформаційного бюро за найважливішу політичну подію в діяльності комуністів після ліквідації комітерну в 1943 році. Комуністичний інтернаціонал (комінтерн) був заснований в 1919 році, як інтернаціональна організація комуністичних партій всіх націй, і зліквідований 15. травня 1943 року резолюцією його центрального комітету. Проголошеною метою інтернаціоналу було утворення фронту світової революції. Головне його завдання було прискорити розвиток подій, що мали привести до світової революції. Інтернаціонал відхиляв будь-які компроміси або співпрацю з іншими партіями. Рівночасно він заперечував парламентаризм як нормальну методу політичного розвитку. За певних обставин він рекомендував єдиний фронт із соціалістичними партіями, але це ніколи не було чимось більшим від тимчасової або тактичної співпраці. Генералісмус Сталін у листі 1943 р. до головного кореспондента агенції Ройтер у Москві Гарольда Кінга визнав ліквідацію комітерну за «правильну й своєчасну», бо це тоді сприяло загальній боротьбі проти спільногого ворога-гітлеризму.

Майбутня імперія Сталіна

Позаду ширми, що відгородила східної Європу від решти світу, зростає нова російська імперія. Політичні події, що формують цей новий державний витвір, стають відомими зовнішньому світові лише у вигляді вісток про арешти та суди над політичними діячами, що не відповідають бажанням комуністів. Завдання цієї статті — розкрити закулісний зміст цих подій та підсумувати їх значення. З того часу, як цей процес почався, назбиралося вже з різних джерел досить матеріалу, щоб скласти собі ясну картину заходів Сталіна в його подвійній ролі «вождя» всіх росіян та всіх комуністів.

Маріонетки за працею.

За місяць після конференції в Ялті було вже ясно, що Сталін має не ті думки й наміри щодо східної Європи, які йому приписували Рузвелт та Черчілл. Конференція відбулася в лютому 1945 року, а 27. лютого Андрій Вишнівський примчав із Москви до Букарешту й учинив бурхливу сцену молодому королеві Михайлова (сцена закінчилася тим, що советський комісар, а не король, грекнув дверима). Однак Вишнівський посадив у крісло прем'єра советську маріонетку Грозду, проводиря лівого крила селянської партії.

Це був перший доказ, що Сталін не зирається додержувати ялтинську угоду, яка говорила, що в урядах визволенених країн «мають бути репрезентовані всі демократичні елементи населення». Після букарештського інциденту приблизно той самий процес повторився в Польщі та Болгарії. Маршал Тіто слухняно передав Югославію під советське панування; те саме відбулося в Чехо-Словаччині в наслідок законного голосування, нині затискають советськими лещатами Угорщину.

Росіяни називають це базінням, коли ми плямуємо режими цих країн як комунізм, накинений ім Москвою. Советський термін для них — «демократії особливої природи». Але як не крути, а найважливіше те, що ці советські демократії за висловом їх промовців — це лише етап на шляху до диктатури пролетаріату.

Загроза з боку підлабузників.

Головна причина конечності цієї переходової фази — це чисельна слабкість промислового пролетаріату в кожній із даних країн. В Югославії росіяни налічують лише 600 тис. робітників з 15 млн. населення, в Болгарії 200 тис. з 6 млн. Трохи більша кількість пролетаріату в Польщі й Чехо-Словаччині.

Але хоч би навіть усі робітники стали комуністами, — а це дуже далеке від дійсності, — все ж таки потрібна була б переходова форма, коли ці держави стали б пролетарськими.

Сталінська опіка над ними не обмежується створенням диктатури над засобами виробництва. Перший і найголовніший клопіт Сталіна — це чинити опір «реакційному імперіалізму» Сполучених Штатів та Англії. Цей погляд звичайно виражається в піклуванні про незалежність цих держав, бо, як твердять совіти, зростання «тиску американського імперіалізму та його європейських підлабузників наштовхується на зрист спротиву в країнах нової демократії». Але цей клопіт виявляється також у формах специфічного советського зацікавлення ними. Ніколи вже цим країнам не дозволяється стати знову пляцдармом для російських ворогів.

Можна сказати, що советське історичне віправдання цих «демократій особливої природи» базується на тому, що всі передвоєнні керівники цих країн заплямували себе співпрацею з Гітлером. Комуністичні проводирі були найбільшою силою в руках спротиву; всі країни вийшли з війни, маючи в основному одне спільне почуття дружби та подяки до СССР.

Другий фактор з давнішого минулого допомагає пояснити причину жорстокості комуністів цих країн, а саме це те, що в них немилосердно придущували й переслідували комунізм. Поговоріть, наприклад, про свободу з таким комуністом, як Ракоші. Він не має жодного уявлення про можливість існування свободи. Ракоші був засуджений в 1925 році за вбивства й злочини, що він учинив їх під час комуністичної революції 1919 року. Він відсидів 15 років свого життя у в'язниці. Тяжко назвати хоч одного з комуністів, які тепер стоять при владі, що не знаходив би у цій владі особливого смаку при згадці про свої роки в'язниць та вигнання. Вигнання здебільшого перебували вони в Москві.

Чистка селян.

Найближче до виразу ліберальної думки в цих країнах до війни стояли селянські партії, бо комуністи були загнані в запілля, а соціялісти відігравали незначну роль. Сталін розпочав знищення їх проводирів. Підстаркуватий Джулію Манью сидить ув'язнений в Румунії; Нікола Петков страчений у Болгарії, а Миколайчик у Польщі, хоч і вільний, проте політично зліквідований. Таким чином, лідери, що могли б очолити селян у боротьбі проти комунізму, були відрізані від своїх прихильників і обвинувачені у змові з західними реакціонерами або у співпраці з німцями за часів окупації.

Одночасно з цим до самих селян залишаються комуністи. Їм наділили землю великих власників. Але водночас їх заохочують до організації колхозів та кооператив. Це класична переходова стадія перед колективізацією за російсько-большевицьким рецептом.

В додаток до розподілу землі між селянами, большевізм уживає й інших заходів, щоб перетягти на свою сторону простих людей. Проклятіваний економічна характеристика цих «особливих демократій» стверджує: «Залишається приватна власність на засоби виробництва: селянин має власну землю, ремісник мастерню, дрібний фабрикант свою фабрику». Грубо кажучи, націоналізації підлягає лише велика промисловість та банки, хоч певною мірою в Чехо-Словаччині та великою мірою в Польщі були націоналізовані також дрібні і промислові виробництва.

Плянується більше.

Це внутрішня економічна картина. На протязі кількох останніх місяців ужито також заходів під керівництвом Москви щодо впорядкування міжнародних взаємин у цьому роздертому внутрішніми сварками закутку Європи. Економічна єдність у центральній Європі була мрією міжвоєнного періоду; але здійснити цю мрію не вдалось. Нова формула впорядкування взаємин виразилась в економічних угодах між державами, поєднаних з внутрішньо-економічними плянами кожної країни. Ці економічні пляни носять советські назви — «чехо-

словачка дворічка», «польська трирічка». Угоди між цими державами передбачають також спільне економічне плянування в додаток до торговельних угод між ними; всі вони склали такі самі угоди з ССРС.

Це — підсумок політичного й економічного змісту цих «демократій особливої природи». Нішо із слів росіян або громадян цих країн не дає приводу вважати, що ці режими почивають себе певно й безпечно.

Розділай і володай!

Головна мета політики більшевиків — це «розділяй і володій», розколоти селян та соціалістичні групи робітничої класи. Вони старанно «просіюють» кожну партію, щоб викоренити і, можливо, фізично винищити ті елементи, що не погоджуються з тією коаліцією, де центр влади захопили комуністи.

В лютому цього року проф. Варга, один з найвизначніших виразників ідей Кремля, писав, що комуністичні партії східної Європи неправі, якщо вважають советську систему неминучою для своїх країн. Ленін ніколи так не думав, — запевняє Варга. — Панування робітників можливе також при збереженні зовнішніх форм парламентарної демократії за переходової стадії.

Нові зірки сузір'я советських республік.

Переходовий характер нових режимів у східній Європі, — це рельєфне окреслення всіх проблем, як кажуть комуністи.

Проте це революційне окреслення майже цілком обмежується тепер «усуненням експлуататорських відносин». За зразком російської революції наступним ступнем поділу землі серед селян має бути колективізація; дальшим ступнем після одержання ремісником майстерні має бути організація його в державні артилі та трести. Ці заходи можуть наштовхнутися на сильний спротив, тому здійснювати їх треба повільно. Зрозуміло, що Сталін і менше зацікавлений в них, ніж в оберненні «санітарного кордону» 1919 року вістрям до західних держав та в організації цих країн для стратегічних потреб Росії.

Підкresлення переходового характеру цих режимів наштовхує на думку про іншу

можливість, хоч про неї ще ніхто не говорив публічно. Це можливість повного залучення цих держав-сателітів до складу Советського Союзу. Сталінський «указ» від 2. лютого 1944 року може стати законною підставою для такої інкорпорації.

Цей «указ» гарантував незалежність шістнадцятьох советських республік з правом мати власні армії та підтримувати закордонні взаємини. Дехто пояснював цей «указ» тільки советським бажанням одержати більше місць в ОН, але насправді він має полегшити вступ інших держав до Советського Союзу, бо дозволяє їм зберегти деякі зовнішні форми національної самостійності. Якщо це вдається зробити з навколошніми державами, то Советська імперія в Європі стане на дуже твердому фундаменті.

Межі цієї імперії визначені завоюваннями червоної армії. Російський імперіалізм завжди рухався концентричними колами на суходолі. Це військове пояснення. Такий невійськовий советський мислитель, як юрист Трайнін, вказує, що формування цих «демократій особливої природи» диктувалося не географічними, територіальними або етнічними факторами, але соціальними умовами, — політично відсталі народи знищили свої колишні провідні групи та панівні класи. Греція відповідає обом вимогам — і військовій і соціальній. Нема сумніву, що вона давно була б уже у советських руках, якби не підтримка з боку Америки та Британії.

Гиучкість та «діалектика».

Найбільш повчальна лекція останньої історії східної Європи — це здібність советської системи пристосуватись. Не маючи змоги створити цілковиту комуністичну диктатуру, Сталін ухопився за першу-ліпшу можливість і зробив часткову диктатуру. В Австрії чи Італії він може знову змінити свою формулу, що вже стільки разів змінювалася.

I пропаганда, наказувана з Москви, мас головне завдання розпалити звірячу ненависть до Заходу.

«Ньюзвік», 22. 9. 1947.

Наліт на Лондон

Опівдні 3. вересня до редактора паризького видання американської газети «Нью-Йорк Геральд Трібліон» з'явився невідомий і розповів цілком неможливу історію міжнародної інтриги. Це був молодий американський літун Реджіналд Джілберт із Сан-Люї, за війни пілот на винищувачі американської авіації. Але здавалося, що він вистрибнув просто із сторінок детективних романів Філліпса Оппенгейма.

Суть історії: жидівська терористична організація «Штерн» затягнувала захищати Лондон з повітря листівками та саморобними бомбами у відповідь на арешт пароплава з жидівськими іммігрантами. Як дізнався про це Джілберт? — Він згодився працювати пілотом для жидів і найняв для них літака.

Розшуки — гра в скованку.

Головний редактор мав виїхати до Німеччини, тому справу доручили Девідові Перлмену, спрітному 28-річному редакторові..

Наступні три дні Перлмен грав гарячкову газардову партію з репортерами-конкурентами, поліцією, терористами та самим Джілбертом. Якось пішов він слідом за Джілбертом до самого його мешкання, щоб перевірити його адресу. Наступного разу Джілберт повідомив його телефоном, що французька поліція не розпочинає арештів, щоб виловити більше змовників. Поліція намагала директора летовища затримати віліт через погану погоду, коли Джілберт з'явився в супроводі Баруха Корфа, мозку всієї змови.

Іноді здавалося, що вся історія закінчиться нічим. Одного разу вивідуючі новини, Перлмен пішов до готелю Корфа й зустрів там колегу з інформаційного агентства «Юнайтед Прес». Перлменові вдалося перехитити цього вивідувача, запросивши його на обід в ресторан готелю. Але якраз туди прийшов Й Корф. Корф сказав: «Шкода, що я сьогодні не маю для вас жодної сенсації, бо ми зреємся своїх замірів. Але одне можу сказати: Лондон буде менш безпечним місцем, ніж Єрусалим.«

Кільце навколо Джілберта.

Джілберт майже зіпсував усю справу, коли подзвонив увечорі 6. вересня до Перлмена, кажучи: «Шкода, я не зможу певно сьогодні повернутися додому на вечерю». Це були умовні слова про те, що цієї ночі на летовищі будуть проведені арешти. Один із змовників підслухав його і дуже підозріло запитав: «Хіба, Перлмен, що до нього ви оце зараз телефонували, не журналіст?» — «Певно, — швидко викрутися Джілберт, — він мешкає в одній пансіоні зі мною і він сповістить господиню не чекати мене на вечерю».

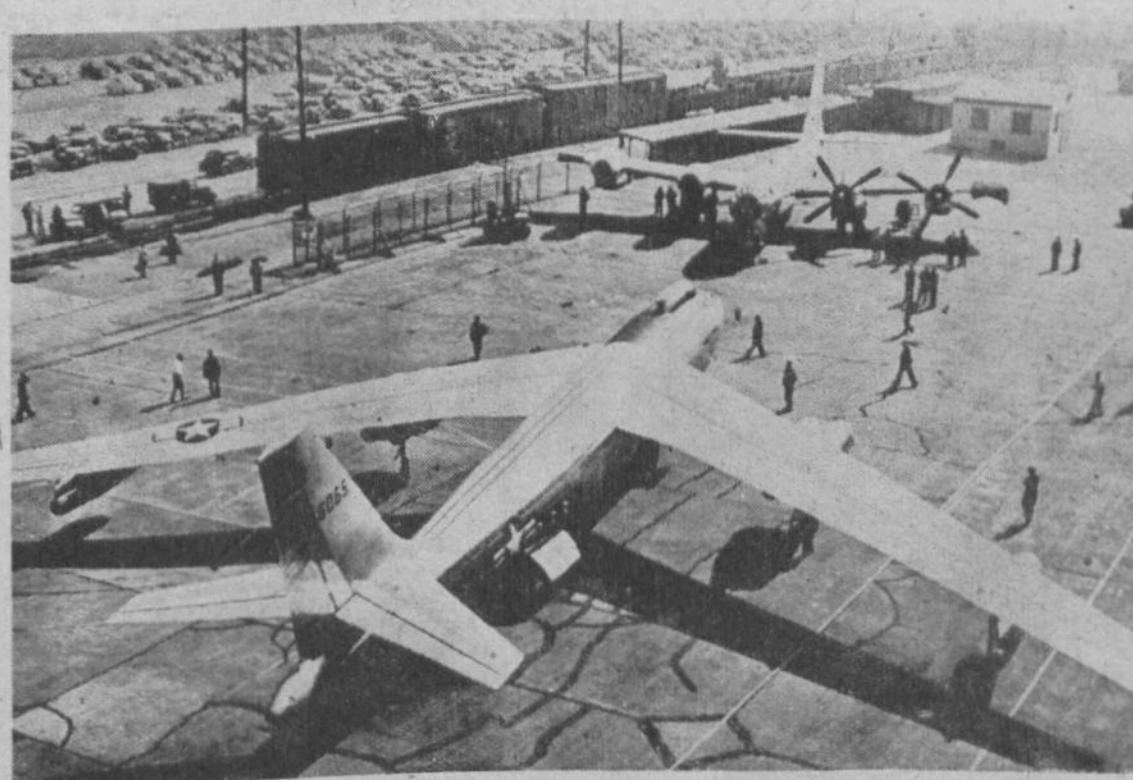
У загальному збудженні на летовищі заарештували також Поля Ресса, молодого репортера, що супроводив Перлмена. Перлмен також ледве уникнув такої самої долі, показавши «свою поліційну перепустку».

У заарештованих знайшли листівки, що їх мали розкидати в Лондоні, з таким текстом: «До народу Англії! Пере сторога! Ваш уряд омив корону його величності в жидівській крові та полірував її арабською нафтою. Ваш уряд згальтував кожну статтю договору й мандату про Ерец-Ісраел, порушив міжнародне право та загарбав нашу країну. Освенцім, Дахав та Тремблінка показали шлях до «Ексодусу»; до спліки Бевін-Гітлер; до вбивства тих, хто залишився живий після люті Гітлера.

Ми вирішили не пропустити до цього знову! Ми вирішили перенести війну в саме серце британської імперії!»

Перлмен примчав додому і встиг ще підготувати свою статтю до останнього недільного випуску паризького видання та до раннього випуску П нью-йоркського видання.

«Ньюзвік», 22. 9. 47.

Беїнг XB-47, новий американський експериментальний літак, устаткований 6-ма турбінами. Звертає на себе увагу оригінальна стріловата форма крил.

Жінки в поході

Еволюція сучасної жіночої моди — це насамперед еволюція довжини спідниці. Якщо подати її графічно, як це зробив американський журнал «Лайф» для періоду з 1915 по 1945 рік, то крива довжини убрання переворотиться, як морський приплив і відплів, спускається й піднімається — зрозуміло, в певних межах.

Цей процес перебігу історії жіночого одягу менш галасливий і небезпечний, ніж перебіг історії воєнничих і претенсійних чоловіків, але, може, не менше впливовий. У всякому разі він тісно пов'язаний із загальним добробутом суспільства. Не випадково роки довгих суконь збігаються з роками економічної депресії (1930—1935), а спокусливо відкриті коліна вітали добу процвітання (1926—1929).

Чи трансформації дамської моди — це наслідок чи одна з причин економічних зрушень? — Питання ще не досліджено. Прийнявши другу гіпотезу, не будемо обвинувачувати прекрасну стать у спробі остаточно підірвати світове господарство сучасним зворотом до довгих убрань. Роля жінки у творенні мод пасивна, хоч вона не завжди пасивно приймає приділену їй роль з естетичних і економічних міркувань. Доказ цього події в США.

Ліворуч: Кокетлива сукня з чорної хвилястої тафти користалася великим попитом у перші три дні нью-йоркської виставки мод.

Внизу ліворуч: Коротке або довге літнє пальто.

Внизу праворуч: Убрання до подорожі, що не мнеться. Вартість: 29,95 і 95 доларів.

Внизу: Практичне убрання з темного фейлу коштує 19,95 доларів.

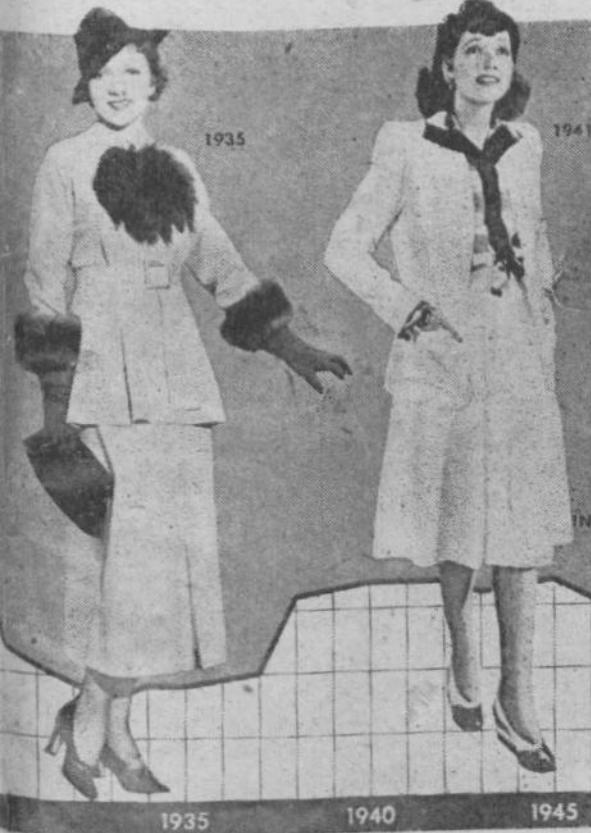

Діаграма зміни довжини суконь з 1915 по 1945 р.
Джоан Кровфорд, Клодетт

Цьогорічний ринок осінніх убрань — це найекстравагантніша виставка, що її будь-коли бачив Нью-Йорк. Вона одночасно чарує і розхолоджує покупців. В елегантній не-послідовності показано спущені й прямокутні плечі, вузькі й широкі спідниці, обтягні й вільні в стану жакети. Єдина спільна риса — всі убрання довгі і всі заперечують лінії минулого року. Це заперечення приховує намагання фабрикантів одягу збити за сучасні високі ціни запас убрань. Якщо

ДІ ПРОТИ МОДИ

Моделі — відомі артистки: Люїз Дру (ліворуч),
Коль берт, і Кей Френсіс.

жінка хоче бути одягнена за модою, їй уже не досить опустити на кілька сантиметрів довжину сукні, що має запас. Жінка мусить купувати нову сукню, а її ціна піднялась у найкращих американських салюнах на 50—300 доларів.

Від океану до океану американські жінки зорганізувалися в рух спротиву. Повстання, що його почала в Техасі 24-річна пані Вудард, перекинулось на всю країну зі швидкістю розірваного вічка шовкової панчопи. По всій

Америці відкрито філіали клубу «Трохи нижче від коліна». Гасло руху: «Дотримуйте цю лінію!» Рухові спротиви не бракує аргументів для поборування довгої спідниці. «Якщо ви маєте гарні ноги, навіцо їх приховувати?» — Каже п. Роберте з Вашингтону. — «Довгі сукні небезпечні. При сучасній швидкості вуличного руху ви не зможете влізти в довгі сукні до трамваю». Жінки переконані, що нова течія в моді — змова проти них журавлиноногих проектантів одягу з кривоногими матронами.

До руху приєднались навіть чоловіки. В штаті Джорджія засновано «Лігу збанкрутіваних чоловіків», що «не можуть дозволити своїм дружинам викинути всі старі уборання й замінити їх на нові».

Не зважаючи на здійняття проти них хуртовину, фабриканти одягу й власники модних ательє не втрачають нервів. Вони не приймають жіночого повстання серйозно. Зібрані в тринадцятьох американських містах анкети показали, що лише одній жінці з чотирьох подобається довгі сукні; дві третини жінок зазначили, що, можливо, носитимуть їх, щоб на відрізнятись від інших. Досвід минулих років учить, що раніш чи пізніше жінка підкоряється приписам творців моди. Чи станеться так і на цей раз?

Вгорі: Мода, як за часів наших бабусь! Американська кіноартистка Полетт Годдард у паризькому модному сальоні в пообідній сукні.

Праворуч: Деллі Бріл з Нью-Йорку у згоді з своїм чоловіком завжди носить довні уборання.

Внизу ліворуч: Легка чорно-біла сукня до прийняття і прогулянок.

Внизу: Демонстрація американської жіночої організації проти нової моди носити довгі спідниці.

Моди Парижу

Мешканки другого світового центру моди — Парижу, не об'єднуються в повстанні проти власників ательє й сальонів. Між ними й винахідниками мод не бракує уважного порозуміння.

Не зважаючи на значно довшу лінію лиштви та на більшу повноту спідниці, а це найвидатніші риси нової осінньої «силуети», паризькі проектанти мод ніколи не спускають з ока практичний бік справи. Нові моделі розроблені таким способом, що пересічна жінка більшість із них може виготовити сама і матиме якнайвигідніший вигляд.

В сукнях, що їх мають носити в місті вдень, домінує чорний колір. Сукні, що їх одягають о п'ятій годині, придатні також як обідні, тобто надвечірні сукні; надаються їх до менш формальних нагод, завдяки майстерному комуфляжеві. Такі сукні теж переважно чорні. Вишивки з чорного бурштину у вигляді круглих монет або вузьких смужок, що окреслюють стан, або згортки і вставки з чорної замші, вишиті по боках сукні, надають убранню елегантського вигляду й усувають «мертвий чорний» вигляд.

Рукавам придають особливу увагу; фронт корсажу, хоч звичайно закритий і з

високим ковніром, не зменшує жіночої чарівності.

Особливий ефект справила «чорна магія», коли на одній паризькій виставці манекен демонстрував подвійну спідницю й болеро (безрукавку), що знімаються, залишаючи убрання у вигляді обідньої сукні з низьким трапецієвидним ковніром і лінією стегон у новій манері округlosti. Пунктир, що окреслює контури стану, та болеро спрощують враження безперервної лінії. Колове променисте драповання, що спадає вищуканими вільними згортками спереду й обгортає стегна, — характеристичне для нової повної спідниці. Горизонтальні згортки вздовж стегна доповнюють драповання.

Зимові моделі показані в колекції убрань; їх силуети нагадують вісімдесяті роки минулого сторіччя. Вони акцентують тонкий стан, округлі плечі й стегна. Спідниці сягають не менше 25 сантиметрів від половини ноги. Типовий зразок цього стилю становить вовняна сукня з зелених та кольору іржі квадратів з діагональним та простопадним малюнком.

Поруч із повними сукнями паризькі фабриканти убрань показують свої зразки спідниць і блуз. Можливі різні комбінації їх. Так, залежно від нагоди шифонову блузку можна носити з шовковою або отласеною спідницею. Спідниці переважно кльошові; колової повноти їх досягають клинами або згортками. Легкі шовкові або шифонові блузи, оздоблені мережкою, розраховані до широких шараварів. На виставці репрезентовані плюшеві або оксамитові шаравари, що їх можна носити разом із спортивними блузами або з триком.

В убраних додержують тих самих ліній, що й у сукнях, хоч спідниці звичайно вузькі. Короткі допасовані баскські жакети мають відводи по лінії стегон. Набирають популярності широкі рукава; в одному з убраних розширення їх починається на лінії стану.

Враховуючи наступну жорстоку зиму, моделі пальт мають задовільнити потреби комфорту й тепла; — це вільні, вигідні пальти; на виготовлення їх проектанти не школували матеріялу. Їх можна одягати на будь-яке убрання. Багато моделів оздоблені хутром; деякі з них цілком хутряні. Найчастіше вживають хутра з довгою вовною — вовчі й рисячі, але трапляються й гарні, інші хутра.

Щодо капелюхів, то кожна жінка може знайти серед цьогорічних паризьких моделів той, що найбільше їй пасує. Форму і колір їх інспірювали фландрські майстри. Тут бачимо маленький капелюшок з чорними крисами або складні берети з тюлями, оксамитові чи з бобрового хутра, менших або більших контурів. Деякі з беретів мають невеликі манжетні криси або драповання ззаду.

Маленькі класичні оксамитові криси або драповання (дамські капелюхи без крис) іноді оздоблені пір'ям. На одному з них, зеленому, рожеве північне перо спадає на плече, а на другому, що нагадував маленьке пуделько для пілюль, пришпилена навіть ціла райська пташка. Поруч з беретами й хустками на осінній паризькій виставці мод показано фетрові капелюхи з оксамитовою оздoboю.

Цьогорічча осіння виставка мод у Парижі — це справжнє свято артистичного смаку, вищуканих форм, гармонійних кольорів.

←
Ме Вест кіноактористка, відома в ролях жінок-камірів, прибула до Англії, де гратиме в театрі.

Англійська танцюристка Ріта Кінг, що відіїшла Нью-Йорк, почуває себе везучно в своєму короткому зробленому в Лондоні убрани.

Людоїди - вегетаріянці

Швейцарські та англійські газети повідомляють про цікавий досвід лондонського зоопарку. Туди прибули звірі з багатьох німецьких зоопарків; серед них із гагенбек-ківського парку в Штетінгені, що користується світовою славою. В Німеччині не було чим їх годувати. Але в Англії також харчова криза та харчові обмеження. Отже англійські менеджери почали потроху привчати звірів до дешевої їжі, тим більше, що їх привчали до цього ще в Німеччині.

Мавп, що їх раніше годували морелями, бананами, горіхами та помаранчами, перевели тепер на городину. Як запевняють, вони цілком задоволені огірками й помідорами. М'ясоїдів теж змусили змінити меню й перейти на рослинну їжу. Навіть бенгальський тигр-людід мусить бути задоволеним з вареної картоплі.

Всі звірі звикли до англійської дісти. Вони збільшилися на вазі, їх шкурі та гриви стали блискучими та гладкими. Щоб вони не зовсім забули за своє розкішне минуле, на десерт їм дають залишки коняки, а малим хижакам мишей та щурів. Але головною їжею лишається городина із стоакрової фарми зоопарку.

І пес ходить до фотографа.

Могильники

О. Сурмач

(новеля)

У невеликому німецькому місті В..... помер скиталець Степан Луценко. Небіжчик був самітний і мешкав у вдови Пфеферле. Коли він мешкав у вдови Пфеферле, все було добре, а як нагло помер, фрау Пфеферле прикрила його мішечком і прийшла до мене:

«Слухайте, пане Граничка», — сказала вона. — «Помер пан Луценко. Він був молодець, тому його гарно треба поховати. Ви мусите бути горді з такого земляка. Йомуличить добра труна, вінки, щоб він порядно виглядав у каплиці. Візьміться за це діло».

Я і мій друг Кожух, що саме сидів у мене, знизали плечима. Як же так? Вона купалася в його грошихах, як у ванні, і він не заслужив у неї на труну й квіти? Мій друг Кожух насупився, а я сказав до фрау Пфеферле:

«Ми це можемо зробити, фрау Пфеферле», — промовив я... — «Але краще буде, якщо ви самі це зробите. Йому легше буде лежати у вашій домовині».

«Ах, що ви!... — скрикнула фрау Пфеферле. — Він був молодець, цей знаменитий ваш земляк Луценко, і ви мусите йому за це віддячити. А, зрештою, я вдамся до поліції, щоб відправити небіжчика до анатомічного музею... У нас зелені свята, я хочу їх відсвяткувати, бо зелені свята раз на рік»...

Я глянув на друга Кожуха, а мій друг Кожух зиркнув на мене. Ми обмінялися не дуже приемними для фрау Пфеферле поглядами. Коли ми обмінялися такими поглядами, мій друг Кожух похмуро сказав до мене:

«Небіжчик був наш земляк. Небіжчик Луценко рішуче вирвався з лап північного ведмедя — і тепер... щоб його розірвало на чотири кавалки».

«Не лайся», — сказав я.

«Небіжчик Степан Луценко геройчно проскітався на чужині і невже він», — заявив мій друг Кожух, — «не заслужив у нас на домовину, вінки і місце в каплиці?»

«Так», — сказав я.

«Натурально!» — проспівала фрау Пфеферле і сказала нам до побачення.

«До побачення, фрау Пфеферле!» — сказали ми і пішли до міського могильника.

Могильник був якраз єдома і зустрів нас з веселою усмішкою. Я і мій друг Кожух відгадали, що справа наша здохла, бо, вважайте, коли в німецького могильника на устах усмішка, то в його похоронному бюро сум і злідні. Але все ж таки і мій друг Кожух почали замовляти для небіжчика Луценка домовину й вінки.

«Мої панове», — сказав могильник... — «Дуже зло, що ваш земляк помер».

«Так», — відказав я. — «Зле, але він у цьому не винен. Він поважно помер, і йому треба домовини й вінків, щоб він порядно виглядав у каплиці».

«Він заслужив на вінки й домовину», — додав друг Кожух, — «не менше, як ви або ваша шановна дружина».

«Так», — сказав могильник... — «Але домовину роблять з дощок».

«Ясно», — згодився я.

«А на дошки треба бецугшайн».

«Сьогодні свято, — сказав я, — і ратуша зачинена».

«Так, сьогодні свято, і я не винен, що сьогодні свято», — закінчив могильник і взявся вирізувати з бляхи хреста.

«Шляг! тебе трафить», — сказав друг Кожух і глянув, щоб скопитися за щось руками.

«Не грай вар'ята», — крикнув я і підскочив до могильника.

«Мій пане! Робіть вінки, а дошки дістанете за годину».

«Дуже добре!» — сказав могильник.

Я і мій друг Кожух вийшли. Напроти могильникового двору стояв будинок з великим написом «Золотий бик». Я промовив:

«Слухай, друже!», — сказав я. — «Вип'ємо по кухлю пива».

«Якщо ти хочеш, — сказав друг Кожух, — то вип'ємо, бо я також хочу. Але скільки я розуміюся в медицині, там ми дістанемо лише пиво?»

«Там ми дістанемо дошки», — сказав я.

«Зіхер?» — спітив друг Кожух.

Я відповів, що так.

Ми сіли в ресторані за стіл. Утлінена фройлайн поставила два кухлі безалькогольного пива. Поставила з великомудшим виглядом, ніби два кухлі шампанського.

«Цум воль», — сказала вона.

«Хай живе!», — сказав я.

У моєго друга Кожуха від східної посмішки відквасилась нижня губа.

Я глянув з вікна в могильників двір і на свій кишеньковий годинник. Була одинадцята. У могильниковому дворі робітники стругали дошки і товкли каміння. Година часу, подумав я, і сьорбнув пива. В ресторані було нудно, як у могильниковій хаті. Утлінена фройлайн, за прилавком куняла. Мій друг Кожух глянув на неї й почав клювати ногом. Це зло, подумав я, і сказав:

«У Німеччині не варто помирати».

Мій друг Кожух кліпнув очима.

«Тут нема дощок», — сказав він сонцем.

«Тут не варто помирати, — повторив я, — щоб його розбудити, — бо тут нема дощок, а без дощок не поховають».

Утлінена фройлайн навстоїчки спала. У моєго друга Кожуха гойдалася голова.

«Тут, — промовив він, — не варто помирати...»

«Удома не треба дощок, — сказав я, — а тут кожного ховають у домовині».

«Удома не треба дощок?»

У нього прокинулись очі.

«Так, — сказав я. — Вдома дощок не треба. Навіщо дошки? Труп гніє, а навіщо гнитимут з ним дошки?»

У моєго друга Кожуха прокинулось обличчя.

«Навіщо дошки, — він же людина?»

Я засміявся.

«Тому, що він людина, — сказав я, — тому не треба дощок».

«Ерунда», — пробурмотів друг Кожух.

«Не ерунда, — сказав я. — Йому не треба дощок, бо він людина. Я переконався на власні вуха».

«Ерунда!», — сказав я.

«Це не ерунда, бо я переконався... фройлайн, пива! Я переконався на власні вуха, тому це не ерунда».

«Ерунда!», — сказав я. — «Мій друг Кожух витягнув нігтем з пива муху. — «Ти переконався на власні вуха?»

«Так, — сказав я. — Я переконався на власні вуха».

Хвилинна вказівка перетягла цифербліт на дві половини. В могильниковому дворі робітники стругали дошки і товкли каміння. Ще пів години, подумав я.

Мій друг Кожух зовсім прокинувся.

«Коли ти переконався на власні вуха?»

«Коли помер Рокита, — сказав я. — Коли помер знаменитий маляр Роман Рокита!»

Мій друг Кожух сьорбнув пива.

«Це було у Львові, — промовив він, — коли падав дощ...»

«Так, — сказав я. — Тоді падав дощ. Але він помер уночі, коли на дощ збиралося... Мене сповістили вранці».

«Я пригадую, тоді падав дощ і тоді я був у Львові».

Мій друг Кожух забожився.

«Мене сповістили вранці, — сказав я, — але я не пішов доти, поки не поснідав».

«Що ти тоді з'їв?»

«Я з'їв дві котлети».

Мій друг Кожух роздушив пальцем муху, ту муху, що викинув нігтем з пива.

«Ти з'їв дві котлети, і вони напевно були свинячі!»

«Так, — сказав я. — Я з'їв дві свинячі котлети».

«І тебе не розперло?», — процідив друг Кожух заздрісно.

«Ні», — сказав я. ... Я з'їв дві свинячі котлети і аж тоді пішов подивитися на славної пам'яті небіжчика маляра Романа Рокиту. Його зовсім голого вже помила повісплена дозорчина. Все йшло так, як було задумано небіжчиковими кревняками. Трунар із шафі робив труну. Погребники чистили вороні коні й витирали пил на катафальку. Квіткарі плели вінки. Вмизальниця одягала небіжчика в білу сорочку й смокінг. Плачальні плакали...

«Він був щасливий, — цей маляр Роман Рокита», — промовив друг Кожух.

«Він був щасливий, — сказав я, — але я йому не заздрив. Я йому не заздрив, хоч про нього всі говорили, а мене не згадували, як, скажемо, якусь мушку. Мене зовсім не згадували і згадали, коли хтось загінувся, як і де треба небіжчика поховати. Тоді мене згадали і підійшли до мене». «Поховасмо його з попом і дяками, щоб його душа знайшла пристановище, а не швидяла поміж двоногою поганнію», — сказали кревняки. «З попом? — хихикинули партійці й ті, що до них лізли з шкіри. Хочете щоб небіжчика з сорому склав під себе очі? Ну як? — питали ті й ті у мене. »Я нічого не знаю«, — сказав я і глянув на дзвільних незнайомих, які звалися енкаведисти. Хось сказав: »То йдіть до партійного обкуму по пропаганді. Я глянув на незнайомих людей і згодився... Як тобі подобається?»

«Ніяк», — сказав друг Кожух. — «Тепер ніяк. А тоді було б мені невесело. Я відразу замовив би собі труну з горіхової шафі і викупався б, щоб не попасті в лапи повіспленої дозорчині. Іншого виходу я не знайшов би. Але ти?... Невже в тебе не було виходу?»

«Передо мною був лише вхід», — сказав я.

«Коли перед тобою був вхід, то мусів бути вихід...»

«Передо мною був вхід, але виходу не було, бо скрізь є виходи, а там нема. Я глянув на славної пам'яті небіжчика, щоб побачити, яким я буду, я пішов до секретаря обкуму, якогось товариша Кальченка. Я пішов просити, як і де поховати безпартійне тіло відомого маляра Романа Рокити».

«Він був відомий маляр...», — промовив друг Кожух. — «Він добре пив горілку й файно грав покера».

«Так, — сказав я. — Я в нього виграв два образи... Але, про що я говорив?... Ага, про Кальченка! Отже мене послали до се-

крематорія партійного обкуму, якогось товариша Кальченка, і я пішов до нього...«

Вийшовши у робітничо-селянські апартаменти, де все було з брунатної шкіри, я побачив молодого чоловіка в брунатному шкіряному плащі, що було ознакою найвищості в робітничо-селянській державі. Він сидів у шкіряному плащі й чудернацькому з піднесеним козирком кашкеті. У нього було сіре землисте обличчя, немов би посипане попелом. Клянуся, що такі обличчя мають ті, що часто заходять до слідчих підвалів. А він, цей товариш Кальченко, видно заходив до них щоночі.

Я стояв з хвилину, але він звертав на мене нуль уваги і сорок фунтів презирства. Бестія! Для нього я був якийсь собі стіл, що його тихо всунули до робітничо-селянського апартаменту. Мені було нудно, як скажемо, тобі у цьому «Золотому биці».

«Товаришу», — сказав я. — «Чи довго ще мені стояти?»

Він, нерухомий, як кам'яний ідол, глухо пробурмотів:

«Сідайте...»

«Я можу навіть лягти, — сказав я, — але Романові Рокиті не лежиться, бо він розкладається».

Товариш Кальченко стрепенувся.

«Де?» — спитав він.

«У своєму мешканні», — сказав я.

На Кальченковому землистому обличчі спалахнули невиспані очі.

«Він — націоналіст?!»

«Він — труп».

«Без штучок! Знаю, що він труп! З ким він розкладається?»

«Сам». Я загікнувся. «Він натуральний труп, — сказав я, — і розкладається, бо по ньому лазять мухи...»

«Ах, так!» Товариш Кальченко захистався від речоту... «Він умер і розкладається! Звичайно! А що йому робити?... То якого ж ви чортя паскудите ним повітря?!!...»

Я загікнувся.

«Він помер нагло вночі й не сказав, як його поховати: з попом чи без попа...»

«Ага», — промовив товариш Кальченко. — «Хто він був, цей труп, що розкладається?»

«Славнозвісний мальяр Роман Рокита», — сказав я, — і, вмираючи, він забув сказати, як вивезти на цвинтар своє безпартійне тіло...»

«Якщо він був славнозвісний мальяр Роман Рокита, — відрубав товариш Кальченко, — то він сказав себе ховати без попа!»

«Він так сказав?»

«Він так сказав».

«Якщо він так сказав, то він мав рацію, бо труп нікому не належить, а лише йому, Романові Рокиті».

«Точно. Тому він заслужив на упривілейоване місце на цвинтарі».

«Точно», — сказав я.

«Він заслужив на упривілейоване місце, яке вибере йому товариш Богомолов — директор центрального цвинтаря. Він свій чоловік — поганяйте до нього!»

Я вийшов з робітничо-селянського апартаменту, забувши капелюха. Х-ху! Фройлайн, два пива!... Цум воль, друзяко!... Я вийшов з робітничо-селянського апартаменту без капелюха й згадав на сходах, що мій капелюх у товариша Кальченка на кріслі. Хай він згорить, подумав я, бо в мене на голові ворушилося волосся, але сивина, що ти І бачиш, розцвіла пізніше. О, це дуже цікаво, як вона розцвіла в мене! Це так цікаво, що ти луснеш, якщо не використаеш оказії послухати. Цум воль, друзяко!

Я поспішав, бо небіжчик Роман Рокита не особливо радо чекав на мене. Тому я поспішав до центрального, а по-нашому — Личаківського цвинтаря. Коли я поспішав, то думав те, що думав би ти, коли б ми помінялися ролями. Який цей директор

Богомолов? — думав я. Я уявив собі низенького, сухенького чоловічка з кругленькою борідкою. Такого я його шукав на Личаківському цвинтарі. Шукаючи, я насکочив на якогось головатого мопса в цивільному, що його я бачив у «Жоржі» в зеленій сорочці і в малиновому кашкеті. Чого він лазить тут, подумав я, і зупинився, бо він дуже пильно врізався в мене своїми малесенькими мищуватими очима.

«Чи не знаєте ви, товаришу...»

«Кого?» — Він не спітив, а гавкнув.

«Товариша Богомолова...»

«А що?»

«Я з партійного обкуму пропаганди... Чи чули ви про товариша Кальченка?»

Його прямокутне обличчя розплілося в радісній усмішці і з м'ясистого рота вилізли живі зуби, крізь які сочилася сліна. Він скочив мене велетенською долонею за руку.

«Приятелю! Ти знаєш, хто я? Ха-ха! Я ж Богомолов!»

«Ви — Богомолов?»

«Я — Богомолов». Він притиснув мене до себе так сильно, що в мене в крижах хруснули кісточки. «Сучий сину! Тільки ти не вирай... Не грай гнилого інтелігентика!»

У мене під пахвами полився холодний піт: товариш Богомолов взяв мене за товариша Кальченка.

«Ти ж Богомолов?» — спітив я.

«Я — Богомолов», — сказав він... «Що не пасує? Ні, ні, браток! Це прізвище звучить ліпше, ніж Палкін. Бо-го-молов! Га? Я так назався, коли мене поставили на пост директора центрального цвинтаря. Та-ак! Зовсім по-божому? Га? Нам тут честь і слава!»

«Ти, Богомолов, тут стоїш, — сказав я, — тому я пришов до тебе в важливій справі».

Він у захопленні чвиркнув крізь живі зуби.

«Знаю, — сказав він, — здохла груба риба, і І треба вstromити на почесному місці».

«Це була груба риба, — сказав я, — і вона на це заслужила».

Товариш Богомолов стукнув пальцем у чоло, — він думав.

«Ми І вигідно вstromимо», — сказав він.

— «Але де? Ну, скажи, браток? У мене голова ходить ходором... Це тобі не в обкомі — шур-шур і гамба! Так, так! ... Ми цього ударничка вstromимо напроти дороги — ось там, біля співробітника енкаведе товариша Кабанова. Він чесно стояв на сторожі революції... З ним йому буде безпечно! Ми твого ударничка так само вstromим ногами до вулиці, щоб він, сучий син, не спускав ока з буржуазії!»

«Йому буде приемно дивитися на вулицю», — сказав я. — «Він буде дивитися на вулицю і дякуватиме советській владі за почесне місце на цвинтарі...»

«Авжеж, з такими місцями тепер тутого», — сказав товариш Богомолов.

«Тісно?» — спітив я.

«Тіснівато, не те, що з початку, коли я обійняв цвинтарне виробництво. Тоді було місця, хоч гуляй весілля. А тепер тутого. У нас, браток, промфінплян!»

«Так-так», — сказав я.

Товариш Богомолов хитро примружжив свої маленькі мищуваті очі.

«Я тобі не щур у папері в білих рукавичках: шелесть-шелесть і гамба! Тут треба всіх улаштувати. Спробуй на такому цвинтарі. Га?» Він ухопив мене за петельку й сказав таємничо. «Знаєш, яке тут було контрольне число за покійнички Польщі? Двадцять сім мерців на місяць. Ми першого місяця догнали до двісті тринадцяти. Ось, брат, робота! А ти кажеш — цвинтар! А знаєш, яке контрольне число в цьому місяці? Тисяча мерців. Це тобі не фуїт озюму! Тисяча мерців, — спробуй но розмістити, щоб

було добре й вигідно І лежати і щоб росла травичка... квіточки... одне слово — цап-царап і кінці в воду!... Роботи — брат! Але промфінплян я виконую. Я не маю прориву!

Я не маю прориву! Чому? Бо я модернізував своє цвинтарне виробництво. Військових, співробітників енкаведе, партійних робітників, директорів, стаханівців і різних ударничків я припасовую на видному місці очима до дороги, ось там, де стоять замість хрестів червоні зірки. Це місце закріплене за ними. Густо, тісно, але в тісноті веселіше. Обивателів, міщан і різну буржуазну шушуваль кладу в кутках — під мурами. Хай дякують, що в цьому не відмовляємо. Найбільше мороки з контрою. Ми І запорпуємо вночі. В глибині цвинтаря. Раніше І возили з тюрми у скриньках від мануфактури. По три-чотири в скриньці. Одного разу я подумав і сказав: «Обідно», — сказав я... «Навіщо такі збитки для держави? Ховатимемо контру без скринь. Так для контри буде веселіше». Так я сказав і почав стромляти контру без скринь, по десять — п'ятнадцять штук у яму. І чудово! Сьогодні я дістав розпис на двадцять сім штук! Ех, браток, роботи! Щоб належно їх прийняти, мушу викопати дві ями. Шито-крито... У нас пильність... Тому гробокопи також з контри. Привезуть двох закованих на «чорному вороні» (сьогодні дві ями, отже І буде чотири!), вироблять свою норму, поскладають заспокоєну контру в яму, а тоді я Іх бац! бац! — і до побачення... Зле, що доводиться запорпувати мені Й моєму помічникові: він з нашого брата. Але, на жаль, мушу часто його міяти. Тут таки, на цвинтарі. Пильність! Пильність, — сказав наш вождь і учитель, — фундамент революції! Так він сказав, і в мене пильність на першому місці. Я як на фронті. Я він однієї згадки божеволію, скільки буде мазні на берлінському чи паризькому цвинтарі! А коли ми доберемося до Нью-Йорку... Ех!... Може виг'єм? Га? Ти такий в'ялий. Знаю... У тебе теж не чистіше... Виг'єм? Ні? Ну, як хочеш. До побачення!... А твого ударничка ми приладнаємо на тепломісці — очима на вулицю».

«Це буде тепле місце», — сказав я, коли він мене вивів із цвинтаря. «Фройлайн, цален!»

... Вдома я глянув на себе І з розпуки побив дзеркало: мої скроні були зовсім блі... Але все це срунда в порівнянні з дошками. Тепер дванадцята година, і в могильниковому дворі порожньо. Рушаймо!

Я і мій друг Кожух, вийшовши з «Золотого бика», непомітно влізли в могильникові двір і взяли по дві дошки. Потім через садок вискочили на другу вулицю. Вийшовши з цієї вулиці, ми вдруге завітали до могильника і замовили з його дошок для нашого земляка Степана Луценка труну.

20.7.47.

Німеччина

ВІД ІЖДЖАЮЧИ ЗА КОРДОН,

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ

»ПУ-ГУ«!

Достава за кордон зменшена з жовтня ц. р. Вартість п'єредплати разом з доставою на місяць:

До Англії	14 нм.
До США	14 нм.
До Канади	14 нм.
До Бельгії	14 нм.
До Франції	
та кольоній	14 нм.

Гроші просимо надсилати на адресу,
Видавництва:

AUGSBURG, BISMARCKSTR. 13/II
VERLAG „PU-HU“

»ОРГІЯ« на сцені

Віршовані п'єси Лесі Українки, всупереч поширеній думці про їх несценічність, одна за одною потроху завойовують сцену. Саме так: потроху. Бож це триває щось років із тридцять від того часу, як у Києві, в Державному Драматичному Театрі 1918 р. вперше була поставлена »Лісова пісня«. Дотепер здобули вже сценічну апробацію, крім згаданої вже »Лісової пісні«, ще »Камінний гостподар«, »На полі крові«, »Бавилонський полон«, »Йоганна, жінка Хусова«, »Одержима«, і оце настанку »Оргія«, що її нещодавно поставила (в українському таборі в Міттенвальді) Драматична Студія Йосипа Гірняка.

»Оргія« як літературний твір — це перлина, наповнена золотом-змістом. Її ідея — опір національно поневоленого народу (давніх греків) насильству, завойовника (Риму). За носія цієї ідеї в п'єсі виступав навчитель «хисту» (мистецтва) Антей. Це людина не-похітна в своєму ідейно-національному ідеалізмі, це справжній борець за гідність свого народу. Алеж і тиск ворожої сили великий, можна сказати, всемогутній, все-поглинальний. Цей тиск виявляється не тільки в силуванні, а й у приваблюванні діячів грецької культури »ласощами нещасними« — нагородами та перспективою слави. Особливо небезпечний цей останній тиск, що його здійснює багатий римлянин Меценат. І йому невхильно піддаються найближчі Антесеві люди: маті (ради заробітку), кохана дружина (ради слави) і — це найбільші для нього вдари! — навіть його улюблений, найталановитіший учні. Ці останні з фатальною неминучістю ловляться на припаду слави в Римі, всупереч Антесевій думці, що »триумфи в Римі — то для елліна ганьба«. Він так характеризує цю ситуацію: висловлюючись з приводу проданої статуї Терпсіхори, твору його приятеля Федона:

Неславу дозволяють нам носити.
А славу Рим бере, немов податок.
І тая Терпсіхора, що продав ти,
Прославить не Елладу й не тебе,
А той багатий Рим, що стяг всі скарби
Усіх країв руками Меценатів.
Його колекція твій твір прославить,
а не тебе, ти тільки раб отої,
що хистом оргію панам скрашас,
та оргія все ж панська зостається,
хоч рабські руки вряждують І.

Сам Антей воліє залишатися »без хліба й без слави, та... не без чести«. І хоч у цій боротьбі він гине, але своюю смертю зміцнює ідею боротьби з загарбниками.

Сила цієї прекрасної п'єси не тільки в її загальнолюдській глибині, а й у тому, що вона алгоритично з'ясовує боротьбу українського народу з своїм багатовіковим ворогом — імперіалістичною Москвою. Алегорія ця така прозора, що майже немає потреби її розшифровувати, розкривати. Меценатові заміри »сполучити в одну родину дві частини люду корінського — римлян і греків«, як також і все ставлення римлян до греків, завжди зневажливе, незалежно від заходів поліційних чи »меценатських«, — це ж такі знайомі нам заходи нашого »старшого брата«, або, як тепер у гімні співають »великої Русі«. Тим то твір цей має величезне значення для нашої визвольної боротьби — чи то там, на батьківщині, чи тут, на чужині з огляду на наявність і там, і тут страшної загрози винародовлення наших творчих сил. Це просто пересторога всім нам.

Якщо говорити про »Оргію« з театрального погляду, то не можна сказати, що вона несценічна. За сценічність її промовляє драматична напруга сюжету, що ступнено, майже з трагічною невблаганістю наростиє і досягає своєї кульмінації в момент Нерісного танцю в Меценатовому домі (власне, як це спостерігає Антей). Цю драматичність підсилює й напружено-змістовний, афористичний своїм характером діялог. Крім

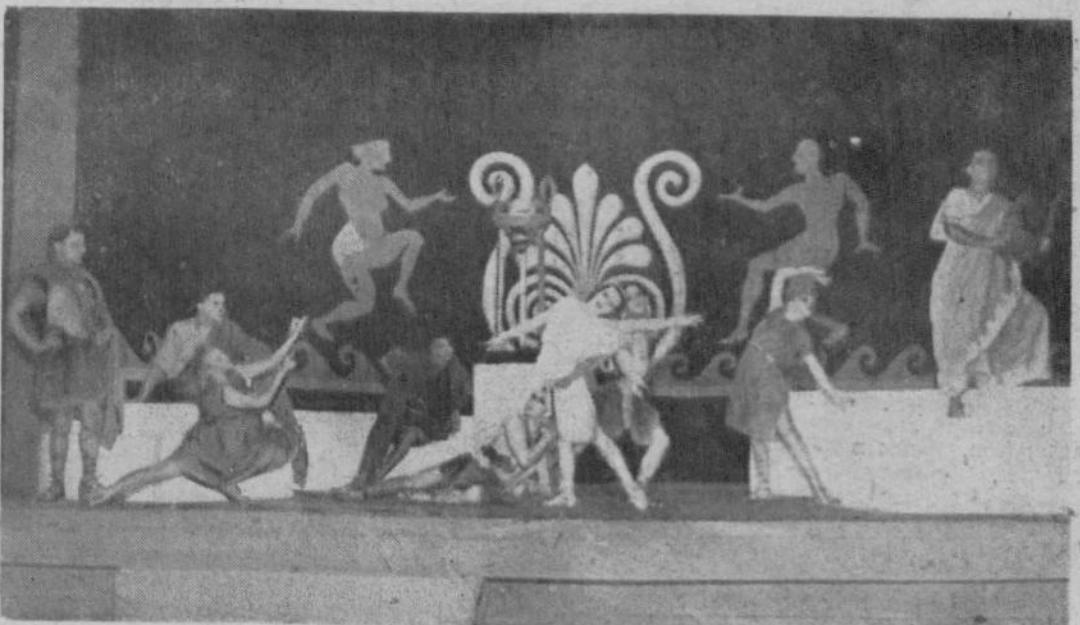
(Закінчення на стор. 15)

Сцена з I-го акту. Ліворуч: Хілон (В. Змій); далі Антей (Ю. Почекунок), Антесева маті (І. Пошивайлло).

Сцена з I-го акту. Євфrozина (Н. Чужак), Антей, Антесева маті.

Сцена з 2-го акту. Неріса (І. Варцаба) танцює.

Мігель Сервантес

(1547-1947)

Мігель Сервантес почав писати в тюрмі свій роман «Дон Кіхот Ліманський», — найвеселішу книгу світової літератури.

Першими слухачами автора стали знедолені люди, що попали на дно життя і за ріжновискі провини, — дрібні й недрібні, — були посаджені за грati. Ті ж люди стали й першими пристрасними прихильниками героя, що в смішних пригодах виказав найвищі людські чесноти.

Роман Сервантеса завоював собі читачів у всіх країнах, і дві головні дієві особи його: дон Кіхот і Санчо Панса — зійшли з його сторінок і мандрують дорогами життя як вічні супутники людства.

Задумавши написати пародію на відірвані від життя й переповнені цікавими нісеніцями лицарські романи, Сервантес досягнув своєї мети: він спинив повінь тієї зачадливої фантастики (циго не могли зробити ні королівська влада — заборонами, ні духовенство — суворими остереженнями); а разом із тим створив і непогасимі відзеркалення народного духа та вічно свіжу картину еспанського народного побуту.

Біографія Сервантеса дала матеріал для цікавих романів з пригодницьким, історичним, філософським змістом (наприклад: Бруно Франк — «Сервантес»). Вона багата на драматичні переломи долі.

Народився Сервантес на початку жовтня 1547 р. в Алькала де Енарес, у небагатій шляхетній сім'ї.

Вищу освіту здобував у Саламанському університеті, — вивчав там право, — і в Мадриді. Крім права, вивчав теологію й поетику. Його перші спроби в поезії не мали ще великого успіху.

Важливу роль в його житті відіграло знайомство з папським посланцем в Еспанії, кардиналом Аквавіою. Кардинал змушений був учитися еспанської мови, бо король Філіп II, похмурий і заглиблений у паперах монарха, з дипломатичних причин тільки цією мовою відповідав на його запитання. Як доброго помічника у вивченні мови кардиналові порекомендували Сервантеса. В 1569 р. молодий поет переїжджає в Італію і в наступному році приєднується до вояків еспансько-неаполітанських частин, що воювали з турками.

В морській битві при Лепанто в 1571 році Сервантес, хворий на малярію, виявив незвичайну хоробрість. Був важко поранений у груди і в ліву руку, яку лікарі змущені були йому відняти. Як казав потім сам Сервантес, він утратив ліву руку для більшої слави правої.

В 1575 р. з близкими грамотами, свідоцтвами заслуг перед батьківщиною він повертається морським шляхом додому. Корабель захопили морські розбійники, і Сервантес попав у страшну альжірську неволю. Його пильно стерегли. Грамоти, що свідчили про його військові заслуги, видалися піратам доказами його високого шляхетського стану і підставою для багатого викупу.

Разом з іншими своїми товаришами в нещасті Сервантес декілька разів пробував утекти, хоч зінав, що по невдачі за кожну таку спробу корсарські місіонери карали смертю. Коли втікачі ловили, то Сервантес брав усю провину на себе. Його не вбивали тільки тому, що навіть найжорстокіших вражала безмежно відвага й шляхетність постати однорукою виснаженою людини.

Викупленій милосердними ченцями, Сервантес повернувся в 1580 році на батьківщину, що прийняла його досить таки непривітно. А він сподівався на крацу зустрічі.

Почалося шукання посади. Оббивання порівів.

В кінці 1583 року Сервантес цілком відається літературній праці. Одружується.

Після мистецького роману «Галатея» (Мадрид, 1585) Сервантес переходить до драматичної поезії. З його п'ес найкраща — «Нумансія», що його геройчним піднесенням — у зовсім інших, звичайно обставинах,

нах, — і вольовою напруженістю нагадує нам прегарна «Облога» Ю. Косача.

Новелі Сервантеса, що мають обсяг двох солідних томів, зворушують читача прикладами терпіння добрих людей і їх вірності високим моральним принципам — серед найтяжчих життєвих іспитів (наприклад, Кльтальдо, Катаріна, Ізабелля, Річард — в «Еспанці в Англії», Леокадія — в «Силі крові»).

Здається, доля хотіла, щоб Сервантес випив повну чашу лиха, перед початком праці над одним із найбільших шедеврів світового письменства.

То виникла справа з старими грошовими документами, пов'язаними з посадою збрівача податків, яку посідав Сервантес; то особа, через яку він передавав гроши в банк, без сліду зникла, — і письменника тягли в тюрму. А одного разу трапилася нічна сутінка недалеко від його дому, і коли він вибіг на крик про допомогу, його скопила сторожа. Знов попадає він за грati, обвинувачений в убивстві.

Відбуло всі можливі мандри. Виконано близкучі воєнні подвиги. Вистраждано найтяжчу неволю. Пережито розчарування, злигодні, несправедливість.

І от тоді, на вимушенному тюремному дозвіллі почалася праця над історією мудрозвісливого гіdalго.

Провінційний шляхтич Альонзо Кіхана, височений і худющий, з гострою бородою й довгими вусами, переіменовується в дон Кіхота Ліманського, піднімає прапор мандрівного лицарства й безстрашно виступає на бій з уявними, створеними його фантазією в страшенно спр诏зованих обставинах образами темних сил світу.

Він злагоджує узброєння з антикварних речей, що лежали в хижці, доповнюючи його предметами щоденного життя; споряджає в дорогу ходячий кінський кістяк і дає йому милозвучну назву «Росінант»; просту селянку підносить на трон дами серця і мріє про вславлення краси й, Дульцині Тобоської, на весь світ. Товстун і ледаць, міщух, слунок з прикріпленими до нього руками й ногами, але симпатичний по-своєму Санчо Панса, з уст якого народні прислів'я на кожному кроці сиплються, як з мішка, дасяється на підмову: бути супутником і служою в мандрях, і от зброєносець на осликові.

Альонзо Кіхана так начитався на самоті лицарських романів, що його розум через них зрушився. В усьому чисто гіdalго був нормальнюю людиною, мудрою, освіченою, делікатною. «А от божевілля «мандрівного лицарства» затмарило йому реальний світ і поставило перед очі фантастичні видива. Скрізь — чарівники та велетні; викрадені принцеси та мандрівні лицарі; заворожені

замки та палаці; навіть мідна таця цирульника і та видається схожою на шолом Мамбріна.

Дон Кіхот — людина не грошолюбна. Йому байдуже до всіх матеріальних вигод. Єдина мрія його: відновити в світі лицарські чесноти. Він горить бажанням визволити ув'язнених, втішати покривдженіх, винагороджувати потерпілих без вини, обороняти пригноблених, помагати слабим, що терплять від сильних, рятувати тих, що гинуть.

І передусім — служити дамі серця; мечем здобувати візнання її незрівнянної краси.

Безмежно хоробрий, великудущий, чесний і навіть трішки церемонний, рішучий у сутичках із зловорожими силами, невтомний у шуканні небезпечних пригод, — такий цей гіdalго, мрійник, що пробує відновити кодекс мандрівного лицарства в усьому його блискові й старовинну куртуазію в усій її чистоті й припадноті. Але життя страшно прозайче. Немає в ньому нічого з панорами світу, намальованої в лицарських романах — описах пригод Амадіса Гальського і десятків інших звитяжців. Все — в неказковому вигляді: запилені дороги на скелястому ґрунті, а ними пастухи женуть худобу; ліски та гаї, корчми та заїжджі двори, звичайні будинки, звичайні люди з усіма властивими їм нефантастичними прикметами — добрими й поганими.

Чесноти, такі дорогі й милі дон Кіхотові, видаються смішними людям, що він їх зустрічає. Він мов би заснув декілька століть тому, а тепер прокинувся і в геть зовсім зміненому житті продовжує діяти так, як і раніше.

На реальність не зважає.

Наблизившись до віряків, він піднімає спис і нападає на них, бо уявляє собі, що то — велетні, його вороги, і їх треба неодмінно подолати в чесному бою.

Повіває вітер. Крило віряка починає рухатись, підчіпає дон Кіхота Ліманського, а потім кидає його разом з Росінантом об землю.

Так само плачевно, як битва з віряками, закінчуються й інші воєнні пригоди дон Кіхота, наприклад, напад на отару овець. Ліманському лицареві здавалось, що назустріч йому сунуть великі армії під командою відомих полководців.

Товстенький зброєносець — повна протилежність до свого лицаря.

Якщо дон Кіхот у всьому вбачав речі і явища з уявної сфери, то Санчо сприймав дійсність у всій її щоденій звичайності, в грубій конкретності, і сподівався собі від мандрів вигоди. Його мрія: дістати в нагороду за вірну службу який-небудь острівець і стати на ньому губернатором.

Але під час сумісних мандрів з лицарем він перейнявся його поглядами.

Після того, як зброєносця жартома настановили на губернатора, а потім прогнали, — він сказав, що бідним прийшов на ту посаду, бідним і відійшов від неї. Жодного гроша чужого не привласнив неправдою.

Санчо звикає до свого лицаря; шанує його; говорить, що в дон Кіхота голубине серце, що нікому в світі лицар зла не зробить. І зброєносець твердо рішає: скільки б не шалів дон Кіхот, — ніколи не кидати його.

Онак і мандрують вони вдвох дорогами вічності, за висловом славнозвісного поета: дон Кіхот на абстрактному Росінанту і Санчо Панса на реальному ослику.

Крім них, у романі зображені сотні інших дієвих осіб з усіх прошарків і станів суспільства, і всі вони, як живі, з плотю і кров'ю. Вся Еспанія ввійшла в роман Сервантеса: з поглядами на життя, турботами, мріями, звичаями, працею, веселощами й скорботами. Відзеркальний увесь її духовий світ і щоденний побут. Вся життєвова мудрість народу Еспанії викладена в «Дон Кіхоті». Навіки затверджений основний принцип життя того народу: честь.

І ввесь твір сповнений почуттям певності, незламної віри в те, що в земному світі, не зважаючи на всі його нещастя, можна вибороти людям велику радість і найбільшу цінність життя — свободу.

В. Барка.

того, п'еса має й інші чималі можливості, хореографічні та музичні (в поставі не використані цілком), що можуть збільшити сценічність. Але попри це в ній таки переважає словесність як така. Тим то й проблема її сценічної інтерпретації — це передусім проблема слова. І поставниця п. О. Добровольська так своє завдання й зрозуміла. В результаті клясичний український текст цієї п'еси зазував на сцені справді класично. Кожна фраза, вищліфувана режисерською роботою, виповнена золотом думки нашої великої письменниці, доходила повною мірою до слухача, що напружені сприймав її. Це була справжня симфонія українського слова. Тільки зірдка у декого з виконавців траплялися зрыви тону, а також деякі порушення літературної вимови («рас» замість «раз», чи тверда вимова «р» в сполученні «ря»). Була одна мовна хиба, що її підказав текст того видання, яким користувався театр (хоч усі дотеперішні видання мають цю хибу), — форми «осей», «ся». Це правописне явище, і його не треба додержуватись у вимові. Всі ролі виконувано добре (Антей — Ю. Почекенюк, Неріса — І. Варцаба, Меценат — М. Чолган, мати — І. Пошивайло, сестра — В. Чумак і ін.), хіба тільки одна Неріса не досить виявила жіночої упертості й уїдливості в тоні.

Крім того, як уже казано, поставниця не використала всіх музичних можливостей п'еси. Так, за п'есою «Антей» тільки перший рядок промовляє повагом... і без музики, а далі співає, а в поставі він увесь час свої епіталами тільки декламує. Співати повинен і хор панегіристів, а він декламував, схований за лаштунками. Не було й музик «з подвійними флейтами, кімвалами, тимпанами». Але це вже хиба не так режисерська, як композиторська. П'еса ця потребує певного музичного оформлення. Це чергове завдання котогось із наших композиторів.

Проте й у такому вигляді, як це зроблено, постава «Оргії» — це високомистецький спектакль і нове цінне досягнення молодого театрального товариства.

Нарешті треба відзначити прекрасне, в стилі, сказати б, «фігурного» грецького малярства, оформлення сцени, що його дав арх. Є. Блакитний.

В. Ч.

Оголошення

Видавництво та редакція універсаль-
ного тижневого журналу «ПУ-ГУ» до-
водить до відома наших читачів та
прихильників у Бельгії, що п. Ва-
силь Шевченко є наш представник
у Бельгії; він приймає передплату
на журнал і проводить кольпортаж
нашого журналу та інших видань, тому
всі замовлення треба надсилати до
нього, а також з ним провадити всі
грошові розрахунки.

Умови передплати:

1 міс. — 24 бельг. франків.
3 місяці — 72 бельг. франків.

Адреса:

Szewczenko Wasyl,
69, Rue St. Laurent,
Liege, Belgie.

Видавництво і редакція, «ПУ-ГУ».

Усмішки

Професор міжнародного університету дав студентам завдання: написати працю на тему «Слон».

Англієць свою статтю назвав:

«Слон і як за ним полювати»; француз написав: «Дивовижне любовне життя слона»; трактат німця починається: «Чи слони арійці і чи можна їх істи?»; українець написав полемічну статтю під заголовком: «До якої партії слони почують симпатію»; поляк написав більше, ніж усі інші разом і назвав писанину: «Слон і польське життя».

*

Вздовж зруйнованої берлінської вулиці «Унтер-ден-Лінден» щоранку проходив якийсь німець і пильно проглядав перші сторінки газет у всіх кіосках.

— Що ви шукаєте? — спитали його.

— Оповіщення про смерть.

— Але ж оповіщення про смерть друкують завжди на останній сторінці!

— Про смерть тієї особи, що мене цікавить, — відповів упевнено німець, — надрукують на першій сторінці великими літерами.

Агент страхового товариства передав за-
плаканій вдові чек на 50.000 доларів. Вдова перестала плакати.

— Знаєте, — сказала вона агентові, — я б віддала двадцять тисяч із цих п'ятидесяти, якими можна було воскресити моого чоловіка.

Чи важка праця кореспондента?

— Як вам сказати? Це приблизно така річ: щоранку кореспондент приносить із собою муху; за день праці мусить зробити з неї слона.

Приятель-музика запросив відомого піаніста Розенталя послухати його нову композицію. Розенталь слухав мовччи, тільки час від часу скідав капелюха й знову надягав його.

— Мабуть, вам душно? — спитався приятель, зауваживши це, — відчиніть вікно.

— О, ні, мені не душно, — відповів Розенталь. — Я тільки вітаюся з старими знайомими, що їх зустрічаю у вашій новій композиції.

— До побачення, кохана, — сказав купець у Шанхай молодій дружині, яку він щойно привіз із Америки. — Повернусь увечорі. Не турбуйся ні про що. Мій служник Лінг добре вимуштрований і знає всі порядки. Можеш поспати ще трохи.

Через кілька годин служник делікатно розбудив молоду жінку.

— Галло, міс! — промовив він. — Вам час одягатись і йти додому...

— Давно ви вже на цій праці? — цікаво спитав пасажир у залізничника.

— Сорок років.

— Власне кажучи, чого ви зазираєте під усі вагони? — продовжував цікавий.

— Хай мене грім поб'є, якщо я знаю, — широко признався залізничник, — на протязі сорока років я й сам не раз про це думав.

Відповіді до кросворду № 10

Поземно: 1—3. Білок. 4—6. Базар. 7—8. Ротор. 9—11. Лікар. 12—14. Скотт. 15—18. Арсенал. 19—20. Зам. 21—22. ирт. (три). 23—29. Суріков. 30—33. Клан. 34—37. Марр. 38—40. Рурка. 41—44. Ікар. 45—48. Наст. 49—54. Самурай. 55—56. Сет. 57—58. Ост. 59—62. Мілюков. 63—65. Луара. 66—68. Опара. 69—70. Агава. 71—73. Наїна. 74—76. Одеса.

Доземно: 1—30. Бальзак. 2—16. Орап. 3—25. Корсар. 4—27. Босняк. 5—17. Арка. 6—37. Ротатор. 10—32. Камса. 13—35. Оліва. 24—50. УНРРА. 26—39. Іпр. 28—53. Омана. 31—42. Люк. 36—47. Рас. 41—71. Інсулін. 43—64. Астма. 46—67. Айова. 48—76. Тетрада. 51—73. Малага. 52—74. Риково. 60—72. Іран. 61—75. Опад.

Чудовий осінній день! Як же не піти на прогулянку? (Бад-Верігофен).

Прогноза осінньої погоди

З жовтнем почалося зимове півріччя. Погодопізнього літа змінюється на справжню осінню. В цьому році на погоду жовтня чекають з прихованими турботами. Рік тому розпочалися перші ознаки цієї прикрої зміни клімату, що привела до суврої зими й гарячого посушливого літа. Фахівці пояснюють, що взимку в наслідок аномального літнього тепла пануватиме протилежний нахил до морозів. Тому велику вагу має питання — чи повернеться структура погоди та клімату до норми, тобто до західних вітрів та посилених опадів. Продовження сучасної структури означатиме ранні приморозки при малих опадах, бо сонце вже не зможе за короткий день вирівняти втрати тепла за час довгої ночі. Північні та східні вітри нестимуть морози. Якщо повернеться нормальні кліматичні форми, ми можемо чекати в жовтні 8—10° середньої денної температури без особливих приморозків та опадів від 50 до 60 л. на 1 кв. м. ґрунту, що розподіляться на 9—12 дощових днів.

До наших авторів і співробітників

Щоб бути в постійному контакті з письменниками, журналістами та малярями, що мешкають у Мюнхені та його околицях, щовітірка в Мюнхені — Дахауерштр. 9/II, в кімнаті СУМ'у, з 10.30 до 14 год. приймає авторів та редактор журналу «ПУ-ГУ».

Просимо шановних авторів у всіх редакційних справах звертатися до нього.

Редакція «ПУ-ГУ».

Вгорі: В Каннах на французькій Рів'єрі серед купальників особливою популярністю користується тепер нова конструкція човна-лижв. Плавання в такому човні вимагає для збереження рівноваги великої вправності. Не зважаючи на це, маленька німфа знаходить ще час ласково посміхатись до фотографа.

Праворуч: Др. Освальдо Аранья, вибраний більшістю 29 голосів проти 22, на голову других загальних зборів ОН, розмовляє з російським представником Андрієм Громіко.

Внизу праворуч: Новообраний командир Американського Легіону О'Нейл (праворуч) прощається з своїм попередником Гріффітом, щоб від'їжджає до Європи, щоб вивчити можливість прийняття ДП до США. Посередині дружина п. Гріффіта.

Внизу: Члени нового виконавчого комітету ОН. В першім ряді, зліво направо — Жозеф Бек (Люксембург); др. Освальдо Аранья (Бразилія); Фарес ель Хаурі (Сирія); другий ряд — др. Оскар Лянгє (Польща); сер Карл Беренден (Нова Зеландія); Ернан Сантокрус (Чилі); суддя Фазлі Алі (Індія).

